יתרו ב

א. כתב הרמב"ם בהל' שבת[1]: „מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנאמר[2] זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבח[3] וקידוש, וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש וביציאתו בהבדלה".

וכתב המגיד משנה, שמדברי הרמב"ם „נראה בביאור שהוא סובר שההבדלה ג"כ דבר תורה והכל בכלל זכור".

והנה במקור הדבר שגם הבדלה היא מצוה מה"ת, מצינו כמה דיעות:

במ"מ שם (ועוד[4]) כ' דילפינן לי'[5] מד־כתיב[6] ולהבדיל בין הקדש ובין החול[7].

הסמ"ג[8] כתב שב' הזכירות למדין משני פסוקים — „א' בכניסתו היא זכור ואחת ביציאתו היא וזכרת שנכתבי ב־פרשת שמור[10] כו'".

והמגדל עוז[11] מבאר השייכות דב' ה־זכירות לב' הדברות זכור ושמור (דב־דבור אחד נאמרו[12]) — ש„לשון זכור הוא מ"ע זכרהו בכניסתו שמקדשין אותו בדברים . . ולשון שמור שייך ביציאתו שלא ינהג בקדושת קדש מנהג חול עד שיבדילנו ויקבענו כו'".

אמנם מזה שהרמב"ם הביא רק הכתוב „זכור את יום השבת" משמע דס"ל שגם ההבדלה נכללת במצות „זכור את יום ה־שבת לקדשו". וכן מפורש בספר המצות במצות קידוש[13] „שצונו לקדש את השבת ולאמר דברים בכניסתו וביציאתו כו' ו־הוא אמרו יתברך זכור את יום השבת לקדשו כלומר כו' [קדשהו[14] בכניסתו וקדשהו ביציאתו[15]] כלומר הבדלה ש־

---

1) ר"פ כט.

2) פרשתנו כ, ח.

3) כ"ה בדפוסים לפנינו. וכן הובא בשו"ע אדה"ז סרע"א ס"א. ובכמה כת"י ודפוסים „שבת" (ראה רמב"ם הוצאת פרענקל ובילקוט ש"נ שם).

ופשטות הלשון „וקידוש" — אינו „קידוש היום" (בניגוד להבדלה) דלהלן, אלא קידוש כל יום השבת כולו. ואולי צ"ל „לקידושו" או „וקידושו".

4) קרית ספר על הרמב"ם כאן. ספר הישר לר"ת סי' סב.

5) ומשמע במ"מ שם שהוא גם לדעת הרמב"ם אף שבתחילת דבריו כ' „והכל בכלל זכור". וראה פמ"ג או"ח (א"א) ר"ס רצו. העמק שאלה לשאילתות שאילתא קסו סק"א.

6) שמיני י, י.

7) וממשיך במ"מ: כמ"ש פרק ידיעות הטומאה (שבועות יח, ב) ולשון מכילתא (פרשתנו שם) זכור את יום השבת קדשהו בברכה ובביאור אמרו זכרהו על היין ואמרו ג"כ קדשהו בכניסתו וקדשהו ב־יציאתו. ואולי העתיק (מ„ולשון מכילתא כו'") מ־סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קנה (הובא לקמן בפנים).

8) מ"ע כט.

9) ואתחנן ה, טו.

10) שם, יב.

11) לרמב"ם שם.

12) מכילתא ורש"י פרשתנו עה"פ. ובכ"מ.

13) מ"ע קנה.

14) לפנינו בסהמ"צ „זכרהו . . בכניסתו וב־יציאתו". אבל כבפנים הוא בתרגום העליר וקאפח. וכן הובא במ"מ לרמב"ם כאן.

15) וכבר העירו מגי' פי' המיוחס לרש"י בנזיר ד, רע"א. שאילתות כת"י שאילתא קטו בתחלתו

*) אבל בסמ"ג (מ"ע כט) ושו"ע אדה"ז שם הועתק „וקידוש" (כברמב"ם לפנינו). וראה סהמ"צ להרמב"ם (מ"ע קנה) הוצאת קאפח: כלומר זכרהו זכירת קידוש וגדולה וזו היא מצות קידוש היום, אבל בהוצאת העליר: „זכר קדושה והבדלה וזו היא מצות קידוש". ובחינוך מצוה לא: זכרהו זכר קדושה וגדולה.

היא ג"כ חלק מזכירת שבת ומתקנת מצותי".

ולכאורה צ"ב בטעמא דמילתא, מהי השייכות של הבדלה לענין "זכור את יום השבת לקדשו"?

ב. בסהמ"צ שם כתב: "שצונו לקדש את השבת ולאמר דברים בכניסתו וב־יציאתו נזכיר בם[16] . . קדוש היום ומעל־תו והבדלו משאר הימים הקודמים ממנו והבאים אחריו".

ומדבריו אלה מובן, שהטעם שגם ה־הבדלה היא בכלל המ"ע דקדוש היום הוא מפני שגדר המ"ע דקדוש היום הוא מה שמזכירים "מעלתו והבדלו משאר הימים הקודמים ממנו והבאים אחריו", ולכן הוי הבדלה בכלל מ"ע דזכור את יום השבת לקדשו, כי גם בהבדלה מזכי־רין "מעלתו והבדלו משאר הימים" (מה־ימים הבאים אחריו).

ברם לכאורה דוחק להעמיס כן ב־ספר ה"יד", שבו הוא מפרש שהמ"ע עני־נה "זכרהו זכירת שבח וקידוש", ואינו מזכיר דהזכירה היא להבדילו משאר הימים (הקודמים והבאים אחריו).

ויתירה מזו: בסהמ"צ כתב תיכף ב־תחילת דבריו "שצונו לקדש את השבת ולאמר דברים בכניסתו וביציאתו", והיי־נו שכולל הענין ד"לאמר דברים בכניס־תו וביציאתו" בגדר המצוה דקידוש ה־שבת. והטעם בפשטות, כי לפי הסברת הרמב"ם בסהמ"צ הרי גדר המצוה מחייב הזכרת "מעלתו והבדלו" של יום השבת בכניסתו וביציאתו (כדי להבדילו מה־ימים הקודמים ממנו והבאים אחריו).

אבל בספר ה"יד" חילק זמני הזכירה לבבא בפ"ע, דמתחילה כתב גדר המצוה "מ"ע מה"ת לקדש את יום השבת ב־דברים שנאמר זכור . . כלומר זכרהו זכירת שבח וקידוש", ואח"כ מוסיף ב־בבא בפ"ע — "וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו בכניסתו בקידוש היום וביצי־אתו בהבדלה":

ואם ס"ל בספר ה"יד" כמו שהוא מפרש בסהמ"צ, הו"ל לכלול זמני ה־זכירה דקידוש והבדלה בביאור גדר ה־מצוה (ע"ד לשונו בסהמ"צ): מ"ע לקדש יום השבת בדברים בכניסתו בקידוש וביציאתו בהבדלה.

ג. ויש להקדים ביאור גדר המ"ע ד־זכור את יום השבת לקדשו, שיש להס־בירו בכמה אופנים:

א) גדר המ"ע הוא — "לקדשו", כלו־מר, שע"י מעשה הדיבור מקדשים את השבת. וכעין וע"ד קדוש החודש וקדוש היובל, שמקדשין אותם (בדיבור), והוא דבר שנעשה בכניסתם פעם אחת, כן עד"ז[17] מקדשים בדברים את השבת ב־כניסתו[18].

ולפ"ז אין בהבדלה מענין קידוש ה־יום דשבת, אלא הוי שם וחפצא אחרת לגמרי.

וי"ל שזהו טעם הדיעות (הנ"ל סעיף

(ראה העמק שאלה שם שהי' לפניהם הגירסא בנזיר שם: אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל את יום). ועוד. וראה (וכן בהבא לקמן) אנציקלופדי' תלמודית ערך הבדלה בתחלתו. וש"נ.

16) לפנינו בסהמ"צ אי' "(נזכיר בם) יציאת מצרים (וקדוש כו')". ובסהמ"צ הנ"ל (הערה 14) ליתא. וראה טאו"ח סרע"א ובנ"כ שם. ואכ"מ.

17) ובמהר"ם חלאווה פסחים קו, א בפי' "עיקר קדושא בלילה הוא": בכניסתו כדרך שב"ד מקדשין המועדין. וראה להלן שם.

18) ראה בארוכה רמב"ן פרשתנו עה"פ זכור (כ, ח) בסופו.

א) שיש לימוד מיוחד על חיוב הבדלה – כי אע"פ שגם לדידהו הבדלה היא מה"ת ושייכת למצות זכור, מ"מ אינה עיקר המצוה (וכלשון המגדל עוז – „הקידוש עיקר והבדלה טפילה לה").

ב) גדרה הוא – זכור את יום השבת – לקדשו, כלומר לזכור בדיבור ע"ד קדושתו והבדלתו (כי קדושה פירושה הבדלה[19]) משאר הימים – כנ"ל מספר המצות – ועי"ז לקבוע את גבוליו מלפניו ומלאחריו.

ולפי זה קידוש והבדלה הם שני חלקים של מצוה אחת, שקיום מצות זכור את יום השבת לקדשו הוא דוקא כאשר מזכירין הבדלתו הן מהימים של־פניו (בכניסתו) והן מהימים שלאחריו (ביציאתו).

אמנם, גם לפי אופן זה, תוכן שני חלקי המצוה – קידוש והבדלה – שונה זמ"ז, דהזכרת „הבדלו" של יום השבת בכניסתו הוא ע"י קידוש היום (שעתה נכנסים ליום קדוש), ואילו הזכרת „הבדלו" ביציאתו הוא ע"י נוסח הבדלה (שיוצאים מקודש לחול).

ג) גדר המ"ע היא רק זכירת קדושתו בדיבור בלשון הרמב"ם בספר היד „זכרהו זכירת שבח וקידוש" – באיזה אופן שיהי'. ולאופן זה נמצא דזכירתו בקידוש וזכירתו בהבדלה הוי שם וגדר אחד – „זכירת שבח וקידוש"[20].

ד. מהנפק"מ בין אופנים אלה י"ל:

א) לאופן הג' יש מקום לומר, דגם אם אמר נוסח קידוש שבת במוצ"ש מקיים מצות הבדלה (וכן לאידך באמירת נוסח הבדלה בכניסת שבת מקיים מצות קדוש היום[21]), כי בעיקר המצוה אין נוגע פרטי הנוסח שאומר (אלא דצ"ע אם יוצא בזה מדרבנן[22] כיון דמשנה ממטבע שטבעו חכמים). משא"כ לאופן הא' ולאופן הב' הרי תוכן נוסח ההבדלה היא מעצם גדר המצוה.

ב) כאשר לא הבדיל כלל – לאופן הב' דשניהם יחד הוי חפצא אחת דזכירת שבת, י"ל דחסר בקיום מצות קידוש, מ"ע דזכור את יום השבת לקדשו, משא"כ לאופן הא' והג'.

ג) אם נשים חייבות בהבדלה: לאופן הב' והג' שהבדלה היא מעצם מצות „זכור את יום השבת לקדשו", פשוט שחייבות בהבדלה[23] „כשם שחייבות ב־קידוש מן התורה (מפני שהוקש זכור לשמור)"[24];

משא"כ לאופן הא' – י"ל דתלוי בה־דיעות (הנ"ל סעיף א) במקור חיוב הבדלה: לפי דעת המגדל עוז[25] שחיוב הבדלה שייך למצות „שמור" – חיי־בות[26], „מפני שהוקש זכור לשמור"[27];

19) ראה תו"כ ופרש"י ר"פ קדושים. וראה גם רש"ש פסחים קד, א (בסופו) ובהנסמן שם.

20) להעיר ממאירי ברכות כז, א ד"ה מאחר, לענין שיכול להתפלל של מוצ"ש בשבת „שאף ההבדלה קדוש הוא לשבת".

21) להעיר ממנ"ח מצוה לא (מא, ד). עי"ש.

22) עיין ברכות מ, ב. אנציקלופדי' תלמודית ערך ברכות ע' רצט. מנ"ח שם בתחלתו (מא, ג). ואכ"מ.

23) וכמ"ש במ"מ שם לדעת הרמב"ם.

24) ל' אדה"ז שו"ע או"ח סרצ"ו ס"ט.

25) ופשיטא לדעת הסמ"ג (הנ"ל ס"א) דשניהם שייכים לזכור, אלא שהבדלה למדין מהכתוב „וזכרת" השייך ליציאתו, כנ"ל שם.

26) ולפמ"ש בצפע"נ על הרמב"ם כאן נפק"מ דלהדיעה דהבדלה היא מכלל זכור צ"ל דוקא בפה, משא"כ אם למדין מ„שמור" (או משאר כתובים) י"ל דהבדלה די' בלב.

27) ראה מגדל עוז שם, שהביא בהמשך דבריו

אבל את"ל דילפינן לה מ„להבדיל בין הקודש ובין החול" מקום לומר[28] דנשים פטורות ממנה, כי הבדלה הוי שם וגדר אחר ואין לה שייכות לגדר קידוש ב־כניסתו.

[ע"ד הסברת אדמו"ר הזקן[29] בשתי הדיעות[30] (לפי השיטה שהבדלה היא רק מד"ס) — ד„יש מי שאומר שהנשים פטו־רות ממנה כמו שהן פטורות מכל מ"ע שהזמ"ג . . ואף שבכל מעשה שבת איש ואשה שוין" ה"ז רק בדברים שהם „בגלל זכירות השבת או שמירתו, אבל הבדלה אינה ענין לשמירת שבת אלא דבר בפ"ע הוא שתקנו חכמים להבדיל בין קודש לחול ומצאו להם סמך מן התורה שנאמר ולהבדיל בין הקדש ובין החול ויש חול־קין ע"ז ואומרים שההבדלה היא מענין זכירת השבת וקדושתו שמזכירין הבדל בין קדושתו לחול ולפיכך הנשים חיי־בות בהם"].

ה. ע"פ כל הנ"ל מובן היטב הטעם שהרמב"ם בספר היד חילק הענין לג' בבות — (א) „מ"ע לקדש את יום השבת בדברים[31] כו' כלומר זכרהו זכירת שבח וקידוש" (ב) „וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו", (ג) „בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה" — ולא כללם יחד לומר „וצריך לזכרהו בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה" (ע"ד לשונו בספר המצות),

כי להרמב"ם הם ג' פרטים — (א) גדר המצוה, שהוא עצם הזכירה[32]. (ב) זמני הזכירה (בכניסתו וביציאתו), ו(ג) תוכן הזכירות (קידוש היום והבדלה): א) עצם גדר המצוה הוא רק „זכרהו זכירת שבח וקידוש", ואין הזמן והנוסח (תוכן) של הזכירה חלק מגוף מצות הזכירה[33]: ב) זמן המצוה — „וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו": ג) נוסח המתאים להזמן — „בכניסתו בקידוש היום וביציאתו ב־הבדלה".

[משא"כ לפמ"ש בסהמ"צ, דשתי הזכי־רות (בכניסתו וביציאתו) הוי מצוה אחת, כנ"ל בארוכה: וכן משמע גם בלשון החינוך[34] שכתב „לדבר דברים ביום השבת בכניסתו וכן ביציאתו שיהי' בהם זכר גדולת היום ומעלתו והבדלתו ל־שבח משאר הימים שלפניו ואחריו ש־

הא דברכות (כ, ב) כל שישנו בזכירה ישנו בשמירה והני נשי הואיל כו'.

28) להמב"ט בקרית ספר שם וספר הישר לר"ת. אבל במ"מ שהביא דילפינן מן להבדיל כו' מפורש דנשים חייבות בהבדלה, כנ"ל הערה 23.

29) בשו"ע שלו או"ח שם.

30) שהובאו בב"י לטאו"ח וכן בשו"ע שלו שם בסוף הסימן.

31) וראה צידה לדרך פרשתנו (עה"פ) דכ' ע"ד דברי הרמב"ם כאן, דעיקר מצוה זו של קידוש היום ילפינן מן מלת זכור שפירושו זכור בפה כמו זכור את אשר עשה לך עמלק גו'. וראה גם צפע"נ על הרמב"ם כאן שהביא מתו"כ פ' בחוקותי.

32) ובמנין המצות על סדר הלכות הרמב"ם כתב „לקדש היום בזכירה". וכ"ה בהכותרת להל' שבת ברמב"ם הוצאת פרענקל (ולפנינו שם „לקדש את יום השבת בזכירה").

33) ואולי י"ל דס"ל להרמב"ם (בספר היד) דהמ"ע מן התורה היא רק עצם הדבר „לקדש את יום השבת בדברים", אלא דרבנן קבעוהו בכניסתו וביציאתו, וכן תוכן שתי הזכירות — נוסח הקידוש וההבדלה. אלא שכמובן שבזכירתו בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה מקיים המ"ע של תורה דזכירת קידוש היום (ולהעיר מלשון הלבוש או"ח ר"ס רצו). ע"ד מלאכה בחוה"מ, דאסור במלאכה מה"ת אלא דהחכמים קבעו איזו מלאכות אסורות (ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך חול המועד. וש"נ). ועד"ז בזכירת עמלק (ראה אנציקלופדי' תלמודית בערכו ע' רכא. וש"נ). וכמה כיו"ב.

34) מצוה לא.

נאמר זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרהו זכר קדושה וגדולה", שכולל זמן המצוה בעצם גדר המצוה].

ועפ"ז יומתק ג"כ מ"ש הרמב"ם (ב־המשך הפרק[35]) ד„יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום כו' וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום אף על פי שעדיין היא שבת, שמצות זכירה לאמרה בין בשעת כניסתו ויציאתו בין קודם לשעה זו כמעט"[36] — דמוכח שס"ל שאין זה רק היתר למי שצריך לכך (כמו מי שהי' צריך להחשיך על התחום ו־כיו"ב)[37], אלא שמלכתחילה מותר לעשות כן[20] (כמו בקידוש היום),

כי להרמב"ם תוכן ענין ההבדלה (מן התורה) אינו (רק) מה שמבדילים בין שבת לחול בכלל[38], אלא (כמו הגדר דקידוש) שמזכירין „זכירת שבח וקידוש" ביציאתו (כמו שמזכירין בכניסתו).

ו. אמנם עדיין הדבר טעון הסברה: בשלמא לפי מ"ש בסהמ"צ מובן ההכרח שמצות זכירה כוללת גם הבדלה, כי מכיון שצריכים לקדש ו„להבדיל" את יום השבת מהימים שלפניו ושלאחריו, הרי מוכרח שבמצות זכור גו' יהי' גם ענין ההבדלה במוצ"ש: ועאכו"כ להשי־טות שיש לימוד מיוחד שצריכים להז־כיר ענין של הבדלה במוצ"ש (אלא שנכלל במצות זכירת שבת מפני שנטפל לו כו'):

אבל לפי שיטת הרמב"ם בס' היד (ע"פ המבואר לעיל) — הרי מכיון שתוכן מצוה זו (זכור גו' לקדשו) הרי הוא — זכרהו זכירת שבח וקידוש (כמו הקידוש שבכניסת שבת), מהו ההכרח לומר שה־מצוה כוללת זכירת הדברים הללו גם בעת יציאת השבת[33]?

ויש לומר הביאור בזה בהקדם מ"ש הרמב"ן[39] דבפסוק זה (זכור גו' לקדשו) יש ב' מצוות — מצות „זכור" ומצות „ל־קדשו": מצות זכירת שבת היא מצוה תמידית, לזכור את יום השבת תמיד בכל יום, ואילו מצות קידוש (שלמדין מתיבת „לקדשו") היא הזכירה שביום השבת עצמו.

והנה אע"פ שלפי הרמב"ם מצות זכירה ומצות קידוש היינו הך, כלשונו „זכרהו זכירת שבח וקידוש", י"ל, שגם הרמב"ם ס"ל מעין דברי הרמב"ן, דהיינו, שמכיון ש„זכור" משמעו זכרון תמיד[40] (כנ"ל), לכן ס"ל להרמב"ם, שיש במצוה זו שני חלקים, חלק השייך לשבת עצמה, וחלק השייך לימים שלאחרי השבת. וזהו מ"ש „וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו" — שע"י הזכירה ביציאתו נמשך זכרון ה־שבת גם בימי החול שלאחרי'. ובפשטות, שעל ידי זכירת קדושת שבת בעת ש־יוצאים משבת לחול, זוכרים את יום השבת גם בימי החול.

[וי"ל שזה מודגש בהדין שכתב ה־רמב"ם (בהמשך הפרק[41]) „ואם לא הב־

35) שם הי"א.

36) כ"ה בדפוסים שלפנינו (כמעט), וברמב"ם הוצאת פרענקל „במעט". וראה ילקוט ש"נ שם.

37) כדעת רוב הראשונים — ראה תוד"ה צלי ברכות כז, ב. רא"ש שם פ"ד ס"י. ובכ"מ בפוסקים — הובאו ונסמנו באנציקלופדי' תלמודית ערך הבדלה ע' פז.

38) להעיר מלבוש שם.

39) פרשתנו שם.

40) להעיר שבס' היד בכתבו עצם המ"ע מן התורה „לקדש את יום השבת בדברים שנאמר כו' כלומר זכרהו זכירת שבח וקידוש", לא כתב (בפי־רוש) שהמצוה היא לזכרה ביום השבת. וראה לשונו בספר המצות שם (מ"ע קנה) בתחלתו ובהוצאת קאפח.

41) פכ"ט ה"ד.

דיל בלילה מבדיל למחר ומבדיל והולך עד סוף יום שלישי", שמההמשך וה־השוואה (ללפנ"ז) ד„אם לא קידש בלילה כו' מקדש והולך כל היום כולו", מובן שאי"ז רק בגדר דיעבד ותשלומין לחיוב (קדוש ו)הבדלה שהי' עליו לקיים בזמנו, אלא שגם ימים אלו[42] זמנו הוא (כמו בקידוש ד„זמנה כל השבת"[43] אלא ד־„עיקר הקידוש בלילה"[44]), והיינו כנ"ל, כי עיקר תוכנה של זכירה זו הוא כדי להמשיך זכרון יום השבת בימי החול שלאחרי השבת.

ועפ"ז יומתק הסדר ברמב"ם שדין זה „אם לא קידש בלילה כו' ואם לא הבדיל בלילה כו'" כתבו, מיד לאחרי נוסח קידוש והבדלה, ולפני (שאר) פרטי דיני קידוש והבדלה — כי אין זה דין פרטי, תשלומין למצות הזכירה (קידוש והב־דלה) דשבת, כ"א שגם אז נמשך זמן קיומה].

ז. ביאור זה בשיטת הרמב"ם עולה בקנה אחד עם המבואר בספרים[45] בתוכן הפנימי דברכת הבדלה, שענינה להמשיך קדושת שבת תוך ימי החול שלאח"ז.

שבזה מובן בפשטות לשון חז"ל ש־הובא ברמב"ם (בספר המצות) „קדשהו בכניסתו וקדשהו ביציאתו" (כנ"ל ס"א), שיש לפרשו גם כפשטות משמעות ה־לשון, ענין של המשכת קדושה: כלומר: כמו שע"י הקידוש „בכניסתו" ממשיכים קדושת שבת (וע"י הקידוש בזמן לפני כניסת שבת מוסיפים בקדושת שבת — תוספת שבת, וכדאיתא במכילתא עה"פ זכור, זכור מלפניו כו' מכאן אמרו מוסי־פין כו') — עד"ז תוכן „קדשהו ביציאתו" הוא לא רק הזכרת מעלתו וקדושתו דשבת בעת יציאת השבת, אלא המשכת קדושת שבת ביציאתו[46] בהזמן דלאחרי זה.

וי"ל שזה מתאים גם עם הפירוש ה־פשוט ב„לקדשו", קידושו של יום השבת גופא, שזהו גם הפירוש ד„(קדשהו ב־כניסתו ו)קדשהו ביציאתו", שגם ביציאתו מקדשים את השבת (ולא רק את ימי החול שלאחרי'). וטעם הדבר, כי ע"י הבדלה ביציאת השבת שתוכנה להמשיך את קדושת שבת גם בימי החול — מתבטאת שלימות קדושת השבת[47], גודל קדושת שבת ומעלתה שבכחה לפעול ולהמשיך קדושה בימים שלאחרי'.

ח. ועל ידי קיום מצות שבת — הן כמו שהיא בשבת עצמה, ע"י שביתה מעשי' גשמיית, וקיום מצות זכור וקדוש שבת, והן ע"י פעולתה בימי החול להמ־שיך בהם מקדושת השבת, בסגנון חז"ל שהחולין יהיו נעשים על טהרת הקודש[45],

---

42) י"א שרק ביום הא' זמנה הוא ושאר הימים עד יום ג' הוא תשלומין, ושלכן חילקם הרמב"ם וכתב „ואם לא הבדיל בלילה מבדיל למחר", ומוסיף — „ומבדיל והולך עד סוף יום שלישי" — ראה בארוכה שד"ח אסיפת דינים מערכת ה' אות טו (תתקפח, ב ואילך). אבל מזה שאדה"ז בשו"ע או"ח סרצ"ט ס"ח כתב דכולא חד דינא להו, משמע דס"ל בדברי הרמב"ם (ראה שד"ח שם) דכולם בכלל זמן הבדלה, וכבט"ז יו"ד סשצ"ו סק"ב (קרוב לסופו). וראה אנציקלופדי' שם ע' פח ואילך. וש"נ.

43) ל' הב"ח או"ח סרע"א ד"ה ואם שכח — בביאור דעת הרמב"ם.

44) ל' הרמב"ם שם ריש ה"ד.

45) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מילה (ח, א).

46) ראה מגדל עוז כאן שקישר ב' הענינים יחד. וראה גם סמ"ג ריש מ"ע כט ובסופו.

47) להעיר ממשנ"ת בלקו"ש חט"ז ע' 236 ואילך בפי' דברי המכילתא (הנ"ל בפנים) בתוס' שבת, שזהו חלק מקדושת שבת.

נוסף על שמצ"ע צ"ל[48] כל מעשיך לשם שמים ובכל דרכיך דעהו[49],

הרי "כל[50] השומר את השבת כהל-כתה ומכבדה ומענגה כפי כחו כבר מ-פורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא שנאמר[51] אז תתענג על ה' והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דיבר".

(משיחת כ"ח אייר תשמ"ה)

48) שו"ע או"ח סרל"א ודאדה"ז שם סקנ"ו ס"ב.

49) ראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג — מהשיעורים דשבוע זה (בשנת תשמ"ז) (בהלימוד דג"פ ליום).

50) ל' הרמב"ם סוף הל' שבת.

51) ישעי' נח, יד.